

DEVALVERINGEN

Pundets devalvering är, när detta läses, en gammal nyhet. Innebörden och konsekvenserna av åtgärden har ingående diskuterats i olika media. Här skall endast några av devalveringens aspekter och konsekvenser strykas under.

Pundets devalvering är inte vilken devalvering som helst. Pundet är en av världens s. k. reservvalutor, dvs. tillsammans med dollarn den internationella ekonomins betalningsmedel. Avtalen på den internationella fraktmarknaden baseras på pund, för att nämna ett för vårt land mycket viktigt förhållande. På grund av devalveringen får svenska rederier vidkännas starka inkomstreduktioner. Detta får i sin tur konsekvenser för valutareserven. Mycket länge har den svenska handelssjöfartens bidrag till denna varit tillräckligt stort för att väsentligen täcka klyftan mellan import och export. I varje fall på kort sikt lär detta förhållande komma att ändras till det sämre.

Nära en tredjedel av den svenska exporten berörs direkt av nedskrivningen av i tur och ordning den finska marken, det engelska pundet och den svenska kronan. Svenska varor blir dyrare i Finland, England och Danmark. Samtidigt blir finska, engelska och danska varor billigare i Sverige samt på de marknader, där Sverige konkurrerar med dessa länder.

Man får inte bli förvånad om röster i det sammanhanget har höjts för en svensk devalvering.

Nedskrivningen av pundet var sannolikt en oundviklig åtgärd i den meningen att andra tekniskt till buds stående åtgärder framstod som politiskt svårare eller helt omöjliga att genomföra. Det har inte saknats påpekanden tidigare att pundet värderats för högt. Hänsynen till i första hand pundets ställning som internationell reservvaluta samt till inrikespolitiska faktorer har emellertid spelat in och åtgärden har i det längsta undvikits. England hade nu knappast något val. Sverige har för sin del beslutat att inte följa efter. Om detta beslut är riktigt kan endast framtiden utvisa.

Eftermälet till det svenska beslutet blir i hög grad beroende av vilka ekonomiskt-politiska åtgärder, som vidtagits med anledning av den inträffade situationen. Sverige har visserligen under en nästan 20-årig period undgått valutakriser, i väsentlig utsträckning tack vare mångsidigheten i exportsammansättningen. När de internationella konjunkturerna varit pressade för vissa av våra exportvaror, har tillräckligt stor del av det övriga sortimentet haft goda — eller i varje fall bättre — konjukturer. Därför har vi, totalt sett, lyckats hålla näsan gott och väl över vattnet, när

andra länder med mera specialiserad export råkat i krissituationer. Under sextioalet har emellertid en inhemsk kostnadsökning starkt bidragit till att försämra lönsamheten även under förhållandevis goda konjunkturer. Detta har hos svensk export inneburit en sårbarhet, som vi tidigare inte behövt räkna med. De ekonomiskt-politiska åtgärder-na måste bl. a. inriktas på att förbättra näringslivets lönsamhet.

En åtgärd i denna riktning som genom det inträffade får förstärkt politisk aktualitet är införandet av mervärdesskatt. Därmed är inte sagt, att alla problem är lösta. Den situation vi står inför är ingalunda okomplicerad och lösningen är minst av allt enkel. Omläggningen av nuvarande omsättningsskatt till mervärdesskatt är dock en reell möjlighet att befria exporten från en skattebelastning, som i nuvarande pressade läge kan vara helt avgörande.

Men det är bara den ena sidan av saken. Samtidigt måste svenskarnas egen konsumtion beskattas hårdare — om statsinkomsterna skall bli vad man hittills räknat med — vilket innebär avgöranden av stor räckvidd både för regering, opposition och arbetsmarknadens organisationer. För regeringen blir frestelsen stark att undvika en iögonfallande höjning av den enskildes konsumtionsskattebörd och att i stället laborera med arbetsgi-varavgifter. För löntagarorganisationerna kan det innebära en när-

mast oöverbärlig frestelse att utverka kompensation för eventuellt höjd konsumtionsbeskattning. I båda fallen missas det väsentliga, nämligen att förbilliga den svenska exporten.

Det gäller också för näringslivet att få ut mera varor och tjänster genom ett effektivare utnyttjande av de resurser, som står till buds. Hur dessa blir, liksom möjligheterna att utnyttja dem effektivt, kan påverkas bl. a. av den offentliga sektorns resursanvändning och produktion. Den offentliga sektorn utgör inte en isolerad företeelse. Den hänger intimt ihop med, är integrerad i, all ekonomisk verksamhet. Den konkurrerar med näringslivet om de reala resurserna. Även den offentliga sektorn måste effektiviseras och producera mera varor och tjänster med begränsade resurser. Utrymmet för rationaliseringar är utan tvivel mycket större än inom näringslivet, vilket ju har en långvarig rationaliseringstradition utan motsvarighet — annat än undantagsvis — inom den offentliga sektorn.

Genom devalveringen har alltså kravet på ökad effektivitet i den offentliga verksamheten ställts i centrum. I det pressade läge som nu uppstått torde det ekonomiskt-politiska program, som skall vända punddevalveringens negativa följder för den svenska ekonomin i dess motsats i eminent grad få inriktas på en effektivisering av den offentliga verksamheten.

Gulle!

Den nya jämnligheten